

USPRKOS SVEMU: DRUGARSTVO UNUTAR I IZVAN RODNOG GETA

USPRKOS SVEMU:
DRUGARSTVO UNUTAR
I IZVAN RODNOG GETA

GOOD NIGHT MACHO PRIDE

Uvod – 5

Samoodređenje – 6

“Ali on_a zapravo nije trans” – **8**

Misđenderanje – **11**

Dednejmanje – **11**

Napadna pitanja – **11**

Realitiviziranje nečijeg rodnog identiteta – **12**

Patroniziranje – **13**

Otpor u svakodnevici – 14

Propitivanje vlastitog roda i ponašanja – **16**

Rodno neutralni jezik – **18**

Ne-stereotipna podjela posla – **19**

Znakovi za wc – **20**

Svijest o potencijalno opasnim situacijama – **21**

Otpor državi... – 22

“Zakonsko priznanje roda” – **23**

“Zločin iz mržnje” i zatvori – **25**

...Antipolička zajednica! – 28

UVOD

Ovoj je knjižici doprinijela grupica osoba raznolikih rodnih iskustava i identiteta. Mi ne možemo govoriti za sve kvir i trans osobe niti ih želimo predstavljati. Mislimo da je neke tendencije rodne opresije ipak korisno apstrahirati kako bi se dobila šira slika. Naravno, sve je podložno promjenama, dopunama i kritikama.

Svi smo odrasle u društvu u kojem smo prisiljene biti ili muškarac ili žena i u kojem su nam ograničene mogućnosti u vezi toga kako ćemo se s time nositi. Neki bez većih problema prihvativi nametnuti nam rod, a nekim od nas je to teško pa i nemoguće. Ali pitanje transfobije se tiče svih nas.

Mi možemo misliti da poštujemo sve ljude, da nismo seksisti, transfobi ni homofobi, ali nekad drugarstvo zahtijeva i malo samoedukacije. Na internetu postoji puno sadržaja putem kojih se možemo upoznati s različitim iskustvima trans osoba i ova knjižica nije zamjena za samoedukaciju. Ako još niste ništa čitale, ona može biti početak.

Transfobija se manifestira na različite načine: od opresije koju vrši država putem oznaka u dokumentima, preko zajednice koja ne uzima u obzir neke specifičnosti trans iskustva do osobne razine vrijeđanja i nepoštivanja. Sve te razine transfobije znače da osoba koja ih reproducira staje na stranu moći koja joj dodjeljuje nešto više sigurnosti jer je npr. cis ili jer ima poštovanje u nekoj zajednici jer je npr. dugo na sceni. Nasilje protiv žena, trans, interspolnih i kvir osoba nije samo nesretna ili slučajna okolnost, već je takvo disciplinirajuće nasilje konstitutivno za reproduciranje rodnih odnosa kakve kapitalizam nužno zahtijeva.

Međutim, mi nismo žrtve, niti želimo biti asimilirane!

Ne pitajmo se zašto je netko trans, nego kako to da je toliko ljudi cis. Koji su to opresivni mehanizmi koji tako uspješno osiguravaju da se toliko puno ljudi bez previše problema uklapa u postojeća očekivanja i prihvata tako arbitrarne kategorije kao svoj identitet. Ne preispitujmo osobe, preispitujmo sistem!

SAMOODREĐENJE

Osnova društvene organizacije u kapitalizmu je osiguravanje da ljudi budu razdvojeni sami od sebe i od drugih. Činjenica da smo prisiljene živjeti u heteronormativnim obiteljima, da smo prisiljene ići u školu, da smo prisiljene raditi da bismo preživjele, zakoni tržišta, ritam rada, razne emocionalne i ekonomski učjene – kako nam otežavaju da pronađemo jedni druge i sami sebe.

Ta se razdvojenost nastoji prikriti time što nas se prisilno asimilira u različite lažne zajednice – obitelji, nacije, države, rase, klubove, radništvo, partije, robove. One koje odbijaju takvu asimilaciju, često su izložene nasilju i marginalizaciji. Ako odbijamo živjeti po zakonima tržišta ostajemo siromašne, ako odbijamo služiti naciji možemo završiti u zatvoru, ako ne prihvaćamo mjesto koje je društvo namijenilo osobama naše boje kože, možemo biti ubijene.

Rod je jedan od režima pomoću kojih se naš život organizira da bi bio funkcionalan za kapital. Bez roda, za kapital bi bilo puno teže organizirati razne vrste neplaćenog ili slabo plaćenog rada koji reproducira kapitalističko društvo.

Sve smo prisiljene biti muškarci ili žene i oko toga nemamo izbora. Rod je toliko duboko usađen u našu samopercepciju i percepciju drugih da je mnogim ljudima teško uopće percipirati ljude ako ih jasno ne doživljavaju kao muškarce ili žene.

Rod kao sistem opresije neće nestati time što se mi identificiramo ovako ili onako. Ali da bismo uopće mogli preispitivati taj sistem i u konačnici ga ukinuti, moramo se moći, za početak, postaviti unutar njega onako kako nam najviše odgovara. Samoodređenje ne znači da je za nas naš rodni identitet neka vječna istina, nego da mi u ovom trenutku uzimamo više kontrole nad time kako sami sebe vidimo, kako živimo i kako želimo da nas drugi vide. Samoodređenje je početak naše i svačije slobode.

Nitko nije sam po sebi žena ili muškarac. Svi smo još i prije rođenja podvrgnute strogom nadzoru našeg tijela i ponašanja, upornom discipliniranju kako bismo usvojile rod kojeg okolina od nas očekuje da usvojimo. **Cis osobe**, čiji je rodni identitet u skladu s rodom kojeg im je pripisalo društvo, relativno su uspješno asimilirane u jedan rod i ne osjećaju to discipliniranje i svoj rod kao problem ili kao opresiju protiv njih. Međutim, to ne znači da se ne radi o opresiji i da njihov rodni identitet također nije usvojeni identitet, a ne nešto naprosto prirodno.

Trans osobe, rodno ne-binarne osobe, rodno fluidne osobe i osobe drugih nenormativnih identiteta svoj doživljaj sebe ne mogu jednostavno smjestiti u rod koji im je određen. Nekad nam odgovara neki drugi postojeći rodni identitet, a nekad niti jedan postojeći pojам ne opisuje dobro naše iskustvo. Ne postoji jedno jasno definirano trans iskustvo. Svatko doživjava i opisuje svoj rod na svoj način. Ipak, evo nekih najčešće korištenih opisa.

Pojam transrodne osobe, ili samo **trans osobe**, koristi se kao krovni pojам za osobe čiji je rodni identitet drugačiji od roda koji im je pisan pri rođenju. Može uključivati iskustvo koherentnog muškog ili ženskog rodnog identiteta (**binarne osobe**), ili pak iskustvo roda koje se ne može definirati pojmovima "muško" ili "žensko".

Ne-binarne osobe su osobe čiji je rodni identitet onkraj kategorija muškog i ženskog. Neke osobe ne osjećaju rod (arodne osobe), neke osjećaju rod, ali on nije ni muški ni ženski (**kvir osobe** itd), a nekim osobama iskustvo roda varira kroz vrijeme između "ženskog", "muškog" i drugih identiteta (**rodno fluidne osobe**). Neke nebinarne osobe smatraju sebe trans osobama, neke ne.

Često nismo svjesni da nekim svojim izjavama i ponašanjima dovodimo u pitanje nečiju slobodu samoodređenja. Slijedi nekoliko primjera takvog ponašanja: prepostavka da mi znamo je li neka osoba trans bolje od nje same, misđenderanje, dednejmanje, napadna pitanja, relativiziranje nečijeg rodnog identiteta i patroniziranje.

"ALI ONA ZAPRAVO NIJE TRANS"

Nitko ne određuje kako ćemo se mi odnositi prema sistemu roda osim nas samih. Samo mi definiramo svoj rodni identitet. Ljudi koji misle da znaju bolje od nas samih samo učvršćuju sustav rodne opresije.

To što neki trans muškarac nema isključivo "muško" izražavanje i interes, ne znači da nije muškarac

To što neka trans žena nema isključivo "žensko" izražavanje i interes, ne znači da nije žena

Od trans osoba se često očekuje da savršeno utjelovljuju stereotipe za svoj rod kako bi ih društvo prihvatile kao muškarce i žene. S druge strane, neke feministkinje optužuju trans osobe, pogotovo žene, da učvršćuju rodne stereotipe što šteti cis ženam. To nas dovodi u nemoguću poziciju. Nekim trans osobama su "tipično žensko/muško" rodno izražavanje i interesi bliski, a nekim nisu. Nismo dužne i dužni udovoljavati vašim očekivanjima.

To što se neka osoba ne identificira kao muškarac ili žena, ne znači da nije trans

To što nam nametnuti rodni identitet ne odgovara, ne znači da se moramo identificirati s onim drugim "mogućim" rodom. Neki od nas nisu ni muškarci ni žene, a za opisati svoj način nošenja s rodom koristimo različite pojmove: ne-binarna osoba, rodno fluidna osoba, arodna osoba itd.

To što neka rodno nebinarna osoba ne odgovara tvojim predodžbama o nebinarnim osobama, ne znači da nije rodno nebinarna

Tipični ne-binarni izgled ne postoji

To što neka osoba nije aut u svim životnim kontekstima, ne znači da nije trans

Teško je svugdje biti aut. Pogotovo na poslu i u nepodržavajućim sredinama. Državne institucije koje odobravaju promjenu oznake roda u dokumentima kao preuvjet za to zahtijevaju upravo da osoba bude aut u svim kontekstima, odnosno da "živi u vlastitom rodu" određeno vrijeme.

Međutim, svatko treba sama izabrati mjesto i vrijeme kad će se kome autati, a to što negdje ne želimo biti aut ne govori ništa o našem identitetu.

To što neka osoba nema rodnu disforiju, ne znači da nije trans

Neke osobe imaju disforiju, ali nikakve medicinske dijagnoze nisu odrednica trans iskustva kao takvog.

To što neka osoba ne želi modificirati svoje tijelo, ne znači da nije trans

To što neka osoba ne želi promijeniti ime, ne znači da nije trans

Tranzicija je individualni proces. Ne postoji propisana ruta niti propisani cilj.

To što se neka osoba autala u odrasloj životnoj dobi, ne znači da nije trans

Neke su osobe sigurne u svoj rodni identitet u ranom djetinjstvu, a neke ga propituju cijeli život. Nekad su životne okolnosti te koje nas spriječavaju da se ranije autamo, a nekad nam naprsto treba puno vremena da spoznamo što nam odgovara i sa čime se osjećamo dobro. U tradicionalnim obiteljima, kapitalizmu i državi je to izrazito teško.

To što neka osoba ima narušeno mentalno zdravlje, ne znači da nije trans

cis osobi koja ima npr depresiju nitko ne kaže da ona zapravo nije žena ili muškarac i da je njezin rodni identitet rezultat bolesti i zbumjenosti. Nekad narušeno mentalno zdravlje može biti rezultat života u transfobnom društvu, a nekad nema veze s tim. U svakom slučaju, ne negira naš identitet.

To što se osoba bavi nekim kriminaliziranim aktivnostima, ne znači da nije trans

Država i njezini zakoni nisu mjerilo ničijeg identiteta. Kriminaliziranost je česti element napada na trans osobe, bilo da se implicira da je netko "mijenja" svoj rod da bi izbjegla kaznu, ili da se implicira da su trans osobe više sklone kriminalu. Ljudi koji se pozivaju na ove argumente samo staju na stranu države i njezine moći.

To što ti misliš da je neka osoba ekscentrična, to ne znači da ona nije trans!

Nitko od nas nije dužan udovoljavati ičijim standardima normalnosti.

To što neka osoba tebi nije simpatična, ne znači da nije trans!

Gle, ne mora ti svatko biti prijateljica

MISĐENDE RANJE – korištenje krivih rodnih zamjenica

Stvarno nije teško poštivati nečije zamjenice, a kako je bitno jer time na bazičnoj razini pokazujemo da poštujemo osobu

Ako ne znamo nečije zamjenice, slušamo kako se osoba referira na sebe ili pitamo (ne 'e, si ti muško ili žensko?' nego 'e sori, koje su tvoje zamjenice?')

Ako nekad pogriješimo, ispričamo se, ispravimo, trudimo se ne opet pogriješiti i čao

+ ako čujemo da netko misđendra naše drugare_ice, pitajmo ih da li žele da mi ispravljamo druge ljude umjesto njih ili će onie samie

DEDNEJMANJE – korištenje krivog imena

Dednejmanje je kad se nekome obračamo s imenom kojeg ta osoba više ne koristi. Ne mijenjaju sve trans osobe ime, ali neke mijenjaju i podsjećanje na staro ime može biti traumatično. Dednejmanje nije zajebancija!

NAPADNA PITANJA

dio iskustva mnogih trans i kvir osoba je biti na stalnoj vjetrometini tuđe znatiželje o najintimnijim aspektima našeg života, dok se za cis osobe podrazumijeva da drugi poštuju njihovu privatnost.

Nitko nije dužna odgovarati na nečiju znatiželju. Postoji hrpa materijala za samoedukaciju na netu.

Neki ljudi će rado podijeliti svoja najosobnija iskustva, li se čak šaliti na račun svoje tranzicije.

Međutim, većini ekipe je to neugodno.

Nije ok nekog ispitivati o dijelovima tijela, potencijalnim operacijama, imenu i izgledu prije tranzicije, seksualnosti itd., pogotovo ako u toj situaciji nismo i sami spremni govoriti o vlastitom intimnom životu, tijelu i seksualnosti.

Uostalom, ako poštujemo svačije samoodređenje, neće nam uopće biti bitno da nam osoba opravda svoje postojanje neprestanim odgovaranjem na intruzivna pitanja.

RELATIVIZIRANJE NEČIJEGL RODNOG IDENTITETA

To što je rod društveni konstrukt ne znači da nije istovremeno realan. Mnogi drugi konstrukti i apstrakcije, poput novca, nacije itd., na svakodnevnoj razini usmjeravaju naše ponašanje i ograničavaju nas. Osobe koje krše rodne norme svakodnevno osjećaju opresivnost roda na svojoj koži na itekako realan način.

Kritičnost prema rodu kao konstraktu prije svega pokazujemo time što propitujemo vlastiti rodni identitet i izražavanje, te rod kao opresivni sistem generalno, a ne rodni identitet drugih ljudi. Ako mislite da je svejedno koje zamjenice koristite za neku osobu "jer je rod konstrukt", probajte u svakodnevnim situacijama za sebe koristiti zamjenice koje inače ne koristiti i vidite kako ćete se nositi s neprestanim čuđenjem i nasiljem. Trans, nebinarne i rodno fluidne osobe najviše osjećaju pritisak rodne opresije i nisu one te čiji rodni identitet relativiziramo da bismo nešto dokazali. Takvo relativiziranje uglavnom dolazi od osoba koje se nikad nisu morale nositi s transfobijom.

Poštivanje svačijeg samoodređenja početak je dokidanja roda kao opresivnog društvenog konstrukta.

PATRONIZIRANJE

Neki ljudi žele biti friendly i podržati trans osobe, ali im transrodnost ipak stvara neku vrstu nelagode zbog predrasuda koje imaju i nesigurnosti u vlastiti rod ili izgled. Nekad to manifestiraju tako da su pretjerano friendly i govore stvari koje su zapravo patronizirajuće.

Ipak, poštivanje nečijeg samoodređenja znači i to da validnost nečijeg identiteta ne ovisi specifično o našoj podršci i odobravanju.

OTPOR U SVAKODNEVICI

Svakodnevni život u društvu u kojem su međuljudski odnosi posredovani novcem, državom, medijima, rodom i drugim apstrakcijama sastoji se od neprekidnih pokušaja izbjegavanja bijede i nasilja. Hijerarhije i nasilje se ne manifestiraju samo u državnom nasilju protiv svih nas, već i u našim svakodnevnim međusobnim odnosima.

Veliki dio dinamike u našim odnosima posredovan je dominantnim idejama o rodu i to se vidi u mnogim stvarima: koga se više sluša, čijem se mišljenju daje više važnosti, čiji se rod preispituje, čije se rodno izražavanje komentira, a čije se ne dovodi u pitanje, od koga se očekuje da smiruje sukobe i ima više razumijevanja za druge itd. Najčešće se više sluša muškarce i njihovom se mišljenju daje više važnosti, smirivanje sukoba i imanje razumijevanja (emocionalni rad) se uglavnom očekuje od žena te se preispituje rod i rodno izražavanje trans i kvir osoba dok se cis i strejt ljudi uglavnom ne dira.

Problem je i što svi donekle sudjelujemo u reprodukciji takvih otuđenih odnosa. Umjesto da nalazimo jedne druge, pričamo, upoznajemo se, prepoznajemo se jedni u drugima, mi se vodimo stereotipima: žene ne smiju popizditi, dečki su nasilni, trans osobe se moraju truditi zadovoljiti naša očekivanja – žene moraju biti ženstvene (ne mogu npr voljeti aute), trans dečki trebaju biti djudovi, lezbijke, gejevi i bi osobe se ne smiju ljubiti u javnosti itd.

S druge strane, super je što se promjena ne događa nekad u budućnosti “nakon revolucije”, nego baš svaki dan. Svakodnevica je mjesto u kojem se možemo suprotstaviti spektaklu roda koji nam se plasira kroz filmove, muziku, kampanje fašističkih organizacija, vjenčanja i slične hetero parade. Mi, među sobom, možemo raditi stvari drugačije.

Svi prolazimo kroz probleme s rodom u svakodnevici. Mnoge cis osobe su imale takve probleme u djetinjstvu jer se primjerice nisu igrale s rođno odgovarajućim igračkama. I u odrasloj dobi, mnogim ženama i muškarcima se govori da nisu prave žene i muškarci jer ne njihovo ponašanje i/ili izgled ne odgovara očekivanjima za njihov rod. To je svakako povezan problem, ali je ipak drugačiji od transfobije. Ideja da je pripadnost određenom rodu definirana spolnim organima užasno je općeprihvaćena, neupitna i učvršćena putem

državnih zakona, dokumenata, putem sporta i "znanosti" i u svakodnevnoj interakciji. Ta ideja znači da naš rodni identitet nikako ne može biti pod našom kontrolom.

Sve to čini otkrivanje i prihvatanje samih sebe komplikiranim i teškim. Još težim čini autanje drugima jer to ide sa sviješću da ćemo potencijalno izgubiti obitelj, prijatelje i/ili posao (ako ga imamo), doživjeti nasilje, i da nas neki ljudi (npr. starije osobe u našoj obitelji) nikad neće moći razumjeti.

Tranzicija je nešto što se ne može uvijek sakriti. Fizičke promjene se vide u svakoj situaciji, a čak i kad ne mijenjamo tijelo, nego npr. samo zamjenice, kako je teško mijenjati ih iz situacije u situaciju ako nismo svugdje aut. Ako se nešto ne može sakriti, onda nemamo izbora oko toga kome ćemo biti aut, što znači da napadnim pitanjima, ružnim pogledima i nasilju možemo biti izložene apsolutno bilo kad, u svakom trenutku, s osobama s kojima ne želimo o tome pričati. Ako donekle i možemo balansirati to gdje ćemo biti aut, to nam često stvara stres i može narušiti mentalno zdravlje. Mnogo više nego drugi ljudi, prisiljeni smo razmišljati kako se možemo obući ovisno o mjestu na koje idemo i koje ljude susrećemo, možemo li se kretati nekim prostorom: neke trans osobe su svedene samo na svoj dom, a mnogima javni prijevoz i mnogo javnih mjesta ne dolaze u obzir. Opušteni izlasci i dejtanje izvan stroga kvir/trans scena za mnoge trans osobe ne postoje. Osim toga, neke se trans osobe svakodnevno nose s rodnom disforijom i/ili narušenim mentalnim zdravljem, a bez mogućnosti da dobiju adekvatnu podršku.

Svakodnevice trans osoba su vrlo različite. Dok neke od nas prihvataju obitelj i prijatelje, nemamo problema s mentalnim zdravljem, nismo neprestano izložene nasilju, idemo na faks ili imamo posao, partijamo i dejtamo, neki od nas smo izbačeni na ulicu, nemamo para, borimo se s disforijom i nasiljem (da spomenemo samo dva moguća ekstrema). Svie smo različite, imamo različite potrebe i ne postoji jedan način kako nas se može podržati i biti drug. Bez obzira imamo li drugarice koji su trans, ne-binarne, kvir, rodno fluide ili nekog drugog identiteta, radi sebe, radi svih, svakodnevno trebamo nalaziti načine da prkosimo orođenosti života – prkosimo ideji da postoje dva roda koja proizlaze iz tijela i da za ta dva roda postoje jasna očekivanja o izgledu i ponašanju. Trebamo pronalaziti načine da živimo onkraj terora roda.

PROPITIVANJE VLASTITOG RODA I PONAŠANJA

Koliko je moje ponašanje pod utjecajem stereotipnih očekivanja za moj rod?

Što je u mom izgledu i ponašanju stereotipno za moj rod? Ima li nešto ne-stereotipno u mojojem izgledu i ponašanju? Koliko sam spremna eksperimentirati s rodnim izražavanjem? Kako bih se nosio_la s time da izgledam rodno ne-normativno u javnom prostoru?

Kako moje ponašanje utječe na druge?

Nameće li moje ponašanje rodne stereotipe drugim ljudima? Govorim li stvari poput 'kakva si ti to žena?/ kakav si ti to lik?' Očekujem li od cura da čiste, kuhaju i uvijek imaju razumijevanja, daju savijete i smiruju sukobe? Očekujem li od muškaraca da rade fizički teške stvari, da ne izražavaju emocije i da ne budu "pičke"? Komentiram li često izgled drugih ljudi? Komentiram li puno češće izgled i ponašanje žena, trans i kvir osoba nego muškaraca? Uhvatim li se ikad da buljim u ljude koje ne mogu smjestiti niti u jedan rod ili čije mi je rodno izražavanje "zbunjivo"? Smijem li se seksističkim, homofobnim i transfobnim "zajebancijama"? Ostajem li prijateljica s ljudima koji se često ponašaju seksistički, homofobno i/ili transfobno?

Kakav jezik koristim?

Odnosim li se neprestano na ljude s riječima žene, ženske, cure, pičke, likovi, frajeri, gospođe, gospoda itd? Koristim li riječi trandža i transseksualac?

Smatram li se superiornom u odnosu na trans osobe?

Smatram li da je normalno biti cis, a da je transrodnost poremećaj? Vjerujem li da su trans osobe uvijek neke sjebane individue kojima je nemoguće pomoći? Mislim li da je normalno i očekivano da će trans osobe prije ili poslije doživjeti nasilje? Smatram li da se standardi ljepote mjere izgledom cis osoba, a trans osobe su lijepi u mjeri u kojoj sliče cis osobama? Mislim li da imam pravo nekog pitati 'si ti muško ili žensko?' Smatram li da imam pravo na sigurnost, kretanje, slobodu, sreću, ljubav, seks, pare, zabavu, obrazovanje, tjelesnu autonomiju više nego trans osobe? Mislim li da cis osobe imaju pravo nositi odjeću koju hoće, modificirati svoje tijelo kako hoće i ulaziti u koji god zahod hoće više od trans osoba? Smatram li da trans osobe ovise o odobravanju cis osoba?

Mislim li da su cis osobe ipak prioritet u odnosu na trans osobe? (jer ih ima više, jer su trans iskustva pre specifična i nemaju veze s većinom ljudi itd.)

Očekujem li od trans osoba da mi objasne sve u vezi sebe kako bi ih prihvatile? Očekujem li da trans osobe imaju razumijevanja kad ih misdženderam ili kažem nešto uvredljivo? Mislim li da su trans osobe "manjina"? Smatram li da se ja i moj kolektiv ne moramo informirati o trans, kvir, interspolnim, ne-binarnim, rodno varijantnim osobama i osobama drugih identiteta jer ih ima tako malo? Smatram li da ja i drugi ljudi imamo pravo komentirati i preispitivati rodni identitet trans osoba, ali ne želim da netko preispituje moj? Mislim li da sam pozvan dati svoj sud o tome je li neka osoba trans? Mislim li da se prostori i ponašanja u kolektivima ne trebaju mijenjati kako bi bili sigurniji za trans osobe ako tu nema trans osoba ili ako ih ima malo? Smatram li da je ugoda cis osoba, pogotovo žena, važnija od života i sigurnosti trans osoba? Smatram li da poštivanje i sigurnost trans osoba nije bitan dio borbe? Smatram li da se samo trans osobe trebaju angažirati oko svojih problema i da to nije moja borba?

Mislim li da zato što imam trans prijatelje, da sam imuna na transfobiju?

To što imamo jednu ili više trans prijateljica nas ne cijepi od transfobije. Trudim li se razumjeti iskustva svojih trans drugova? Postavljam li sebe i svoje osjećaje u centar pažnje kad mi se netko auta kao trans? Očekujem li da će moja trans prijateljica prihvatičati moje transfobne šale samo zato što smo prijatelji i to je "samo zajebancija"? Jesam li pitao svoje trans prijatelje smeta li im nešto što ja govorim ili sam automatski zaključio da je sve kul jer se znamo? Jesam li pitala svoje trans prijatelje kome su aut, da ih slučajno ne autam nekome kome one ne žele biti aut? Jesam li ih pitao žele li da ispravljam ljudi koji ih misdženderaju ili će one same? Vodim li računa o njihovoj sigurnosti kad idemo van ili kad organiziram neko druženje ili događaj? Jesam li svojim prijateljima koji govore ili rade transfobne stvari rekao da je to sranje? Družim li se i dalje s ljudima koji uporno govore i rade transfobne stvari?

Evo nekoliko praktičnih stvari koje možemo primijeniti kako bi naš prostor ili kolektiv bili sigurniji za naše trans drugare: korištenje rodno neutralnog jezika, ne-stereotipna podjela posla, neutralni znakovi za wc, svijest o potencijalno opasnim situacijama.

RODNO NEUTRALNI JEZIK

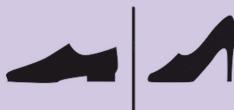

druge rodno neutralne riječi: osoba, ljudi, pankerčad, banda, gamad, govno, stoka, ljudina...

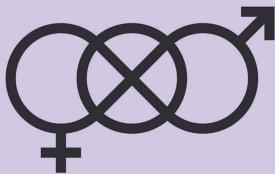
NE-STEREOTIPNA PODJELA POSLA

ZNAKOVÍ ZA WC

WC
:::

SVIJEST O POTENCIJALNO OPASNIM SITUACIJAMA

Biti drugarica znači isto biti svjesna toga kakav je svijet i što bi potencijalno moglo biti opasno za naše drugove. Ako znaš da netko nema druge opcije nego da se npr nakon svirke vraća kući pješke sam_a, ponudi da ga/je pratiš do doma ili povezeš autom.

OTPOR DRŽAVI...

Samo postojanje države, čiji je zadatak održavanje balansa između reprodukcije ljudske zajednice i reprodukcije kapitala, ograničava mogućnosti istraživanja i ostvarivanja drugačijih odnosa među nama. Ona igra ogromnu ulogu u stvaranju i reprodukciji rodnog nasilja čija je svrha discipliniranje kako bismo bile funkcionalne i produktivne članice kapitalističkoga društva.

Čim se rodimo bilježi se naš rod koji se reproducira u našim dokumentima do kraja života. Unatoč tome što je on prisutan u svim dokumentima, kroz cijeli smo život prisiljene bilježiti svoj rod u raznim formularima. Sve državne institucije aktivno sudjeluju u provjeravanju ponašamo li se mi u skladu s rodom kojeg nam je društvo dodijelilo i zapečatilo u dokumentima – vrtići, škole, fakulteti, bolnice, sudovi, centri za socijalnu skrb, matični uredi, policija, zatvori itd. – te discipliniranju i nasilju u slučaju kad su naši izgled i ponašanje drukčiji.

Postoji duga povijest kriminalizacije i patologizacije kvir osoba od strane države koja je bila praćena brutalnim progonima, policijskim nasiljem, zatvaranjem, mučenjima u bolnicama i zatvorima te egzekucijama. Primjerice, muška "homoseksualnost" je u jugoslaviji kriminalizirana 1951. godine da bi bila dekriminalizirana tek 1977. i to samo u nekim republikama – Crnoj Gori, Vojvodini, Hrvatskoj i Sloveniji. Transrodnost je u svim državama nekadašnje jugoslavije i dalje patologizirana. Ona nije zakonski kriminalizirana, ali prakse državnih institucija unatoč tome dovode do nasilja i marginalizacije.

Naime, ako naš izgled ne odgovara rodu u dokumentima, doživjet ćemo dodatno nasilje i ponižavanje pri svakom kontaktu s policijom, bit ćemo smještene u dio zatvora koji ne odgovara našem rodu što će nas izložiti još većem nasilju, nećemo moći preći državne granice, puno teže ćemo naći posao, nećemo moći upravljati svojim bankovnim računom ako ga imamo, imati ćemo otežan pristup zdravstvenom i socijalnom osiguranju itd. U najmanju ruku, vrlo često ćemo biti u situaciji da nepoznatim osobama, koje su u odnosu na nas u poziciji moći, moramo objašnjavati svoj rod i svoje iskustvo, a nizanje takvih iskustava može biti stresno, za neke i traumatično. To nas dovodi do pitanja takozvanog "zakonskog priznanja roda".

"ZAKONSKO PRIZNANJE RODA"

Zakonsko priznanje roda (ZPR) se odnosi na praksu država da kroz zakone reguliraju mogućnost da osobe promijene oznaku roda u dokumentima, matičnim knjigama i drugim registrima. Iako se ta mogućnost čini kao veliki napredak u odnošenju države prema trans osobama, ona donosi i mnoga ograničenja i probleme. Jedna razina problema su načini na koje je ta mogućnost uređena, a druga, apstraktnija, je pitanje doprinosi li ZPR borbi protiv rodnog nasilja ili ga samo površinski uklanja.

Proces zakonskog priznanja roda praćen je cijelim nizom nadzirateljskih i disciplinirajućih praksi koje se provode u psihijatrijskim uredima, centrima za socijalnu skrb, matičnim uredima itd. ZPR je u hrvatskoj omogućen 2014. godine i ovdje država pokazuje svoje pravo lice – ostvarivanje nešto malo više slobode i sigurnosti dolazi uz visoku cijenu: osim generalnog problema što u našem životu odlučuju drugi ljudi – razne "stručnjakinje" i u konačnici država, problemi su sljedeći: možemo izabrati samo između ž i m; prisiljene smo proći kroz niz pregleda i sastanaka s psihijatricama i socijalnim radnicima koji bezjizki evaluiraju izgledamo li mi dovoljno u skladu sa stereotipom "muškog" ili "ženskog" roda; procedura traje jako dugo, nekad i do tri godine, a često je nedostupna ljudima van Zagreba; najzad, sve su osobe prisiljene dobiti dijagnozu rodne disforije, dakle moramo biti klasificirane i označeni, a psihijatrijska dijagnoza sa sobom nosi dodatnu stigmu. S druge strane, osobe koje zaista pate od disforije, ne dobivaju potrebnu podršku jer nismo mi te koje odlučujemo o tome što je dobro za nas, nego država.

Druga razina problema sa ZPR-om je ona povezana s kritikom države. Znači li činjenica da država prikuplja dodatne podatke o nama, dodatno analizira našu intimu i kroz "omogućavanje" priznanja roda u dokumentima, nas zapravo dodatno disciplinira? Doprinosi li to dodatnom učvršćivanju postojećih režima roda, postojećih identiteta? Čini li to sustav koji nas opresira mekšim i fleksibilnijim prema "drugačijima" ili se jača i učvršćuje njegova moć nad našim životima? Nije problem samo u tome što se možemo odlučiti samo između ž i m, što drugi ljudi odlučuju umjesto nas itd., nego što uopće moramo imati zabilježen rod u dokumentima. Ne bismo li se umjesto za zakonsko priznanje roda trebale boriti protiv roda u dokumentima, protiv samih dokumenata, protiv granica, protiv države? Kao antiautoritarke, složit ćemo se da se trebamo boriti protiv države i ne dopustiti da nas dodatno dijeli i cementira neke polunametnute fiksne identitete.

Međutim, mnogi ljudi koji će kao argument protiv ZPR-a požuriti da istaknu kako treba ukinuti dokumente, granice i državu, neće isto tako požuriti da pokidaju svoje osobne i tako si onemoguće pristup zdravstvu, poslu, prelasku granica itd. Sa ZPR-om je slično kao i s radom – nitko ne želi raditi i sve smo kritične prema radu, a opet radimo jer nam to u ovom sjebanom svijetu omogućava da živimo i imamo nešto malo više autonomije. Isto tako, nitko nije sretna s tim da mora s raznim državnim institucijama dijeliti svoja intimna iskustva i da joj rod mora biti fiksiran u dokumentima. To ne znači da ipak nećemo htjeti promjeniti oznaku roda u dokumentima kako bi mogli lakše funkcionirati u svakodnevici. Da i ne govorimo o tome kako je odgovarajući rodni marker na dokumentima nekim ljudima spasio život. Ako to za sad ne postoji, ako neke trans osobe ne izlaze iz kuće, ako ne možemo nalaziti jedni druge, ako ne možemo putovati da u drugim zemljama sretnemo svoje drugarice, kako ćemo ikad mijenjati ovaj orođeni svijet? Mnoge od nas će duže ostati blokirane strahom od svakodnevnog maltretiranja. Naš pokret će biti oslabljen. Nevidljivo će ostati nevidljivim.

Važnost kritike države i njene uloge u rodnoj opresiji ne treba relativizirati. Svakako treba dalje promišljati načine na koje specifično ZPR šteti našoj borbi protiv teroraorođenog života. ZPR svakako može doprinijeti i doprinosi suvremenom kapitalizmu. Kapitalizam danas zahtijeva fleksibilnije, ali i dalje rodno-specifične identitete pa zato “progresivne” politike u vezi roda (rodna ravnopravnost, priznavanje rodnog identiteta itd.) nastavljaju provoditi kontrolu i menadžerirati različite subjekte u skladu s već uspostavljenim rodnim pojmovima. Međutim, te politike ne predlažu načine života koji su drugaćiji od postojećeg sistema. Kako se nebi pobunili, svi ljudi moraju ostati zauzdani identitetom, dokumentima, radom, građanskim statusom, “pravima” itd. – pa zato sve to mora biti dodijeljeno na pravedniji i jednakiji način, a kvir, trans osobe i razni “neproaktivni” ljudi moraju imati dojam da i one, zbog svojeg građanskog i radnog statusa, sudjeluju u moći i donošenju odluka.

Ali, ne zaboravimo vlastiti kontekst. Pristup raznim ulogama u kapitalizmu se događa putem identifikacije što doprinosi stabilnosti odnosa moći. Nije da se samo trans osobe nekako identificiraju i traže “dodata” prava, već se gotovo svi ostali identificiraju s dodijeljenim pozicijama. Kad osoba prihvati nametnuti identitet, on joj omogućava uspon u hijerarhiji. A kad se naša osobna identifikacija razlikuje od dodijeljene, to se smatra psihičkom bolešću. To govorimo jer je transrodnost u našem kontekstu i dalje patologizirana i ZPR se i dalje ne temelji na samoodređenju. Ono što mi možemo jest biti podrška drugaricama i drugarima koje prolaze kroz taj proces.

"ZLOČIN IZ MRŽNJE" I ZATVORI

Mainstream LGBT ngo-i se kod nas i u svijetu već desetljećima bore za unošenje te kategorije u zakon i za njezino dosljedno provođenje. Što je zločin iz mržnje? Ideja iza tog pojma jest da se razne kategorije nasilja, ako su počinjene na osnovi nečijeg LGBT i drugih identiteta (rasnih, religijskih, etničkih itd.), dosuđuju teže kazne. Na primjer, ako te netko pretuče jer si trans, to je zločin iz mržnje (u hrvatskoj kazneno djelo prema kaznenom zakonu od 2013.) i samo nasilnik bude kažnjen. Ako se dvoje ljudi potuče oko parkinga i nema većih ozljeda, to je prekršaj i oboje su kažnjeni, ali puno manjom kaznom nego kad je kazneno djelo.

Zašto se LGBT organizacije bore za to? Jedna od ideja jest da se na taj način preciznije bilježi učestalost homofobnog i transfobnog nasilja. Ako neko nasilje bude kategorizirano kao prekršaj, ne postoji žrtva i u policijske statistike ne ulazi činjenica da je nasilje počinjeno na osnovi rodnog identiteta ili spolne orientacije. To onda daje krivu sliku o količini homofobnog i transfobnog nasilja u državi. Ali kakve god u konačnici statistike bile, ti ngo-i će uvijek zagovarati strože kazne, više suradnje s policijom, više maltretiranja ljudi kroz duge procese na sudu itd., samo kako bi se tobože dobila "ispravna slika".

Što je najsmješnije, LGBT aktivisti često kažu da zakoni protiv diskriminacije i zločina iz mržnje "štite" LGBTIQ+ osobe od nejednakosti i nasilja! Mi kažemo da su zakoni uvijek služili zaštiti samo onih koji već imaju moć i vlasništvo. Oni bi možda mogli pomoći nekim bogatim normativnim LGBT osobama, ali većinu nas sigurno ne štite. Dapače. Zatvorski industrijski kompleks nikad nije nikoga "rehabilitirao". Ljudi se ne mijenjaju jer su dobili novčanu ili zatvorsknu kaznu ili jer ih je netko "educirao". Sama ideja da netko ne mlati kvir ekipu jer se boji neke državne kazne je dijametalno suprotna svemu u što vjerujemo. Zakoni o zločinu iz mržnje ignoriraju same korijene nasilja, ne sprječavaju ljudе od ponovnog nasilja i jačaju snagu zatvorskog industrijskog kompleksa i države, što stvara sve više nasilja, a ne manje. Kad netko dobije kaznu za transfobno nasilje, ta osoba može samo biti još bjesnija i može misliti kako je eto sad i 'država na strani pedera'. Ali naravno da nije. Kvir, trans i rodno nenormativne osobe historijski su opresirane zakonima, nadziranjem, kaznenim progonima i zatvorima, što se sve nastavlja i danas unatoč reformama u nekim zemljama. Zatvori sami po sebi učvršćuju opresivne rodne i seksualne norme. Hoćemo li taj isti sistem moliti da nas zaštiti?

S druge strane, mi ne mislimo da transfobima treba dijeliti cvijeće. Svim nasilnim transfobima treba razbiti zube, za početak. Ali prije svega, svie smo odgovorne za transfobiju i homofobiju u našim ekipama, kolektivima i zajednicama. Moramo reagirati na svaki oblik seksizma, transfobije i homofobije – razgovarati pojedinačno kao prijateljice, svi zajedno kao kolektiv, pronaći načine da se svi osjećaju prihvaćeno. Kao prvo se pobrinuti da se osoba koja je doživjela maltretiranje osjeća sigurno, ali i imati strpljenja s osobom koja je napravila ili rekla nešto transfobno, jer se ona isto vjerojatno bori s nerazumijevanjem, unutarnjim strahovima i nesigurnostima. Neki ljudi su više transfobi zbog neznanja nego zato što su zaista protiv trans osoba. Osoba koja je doživjela maltretiranje i svi ostali mogu reći kako se zbog toga osjećaju i zašto je to ponašanje loše za cijeli kolektiv. Ako ta osoba ne odustaje od transfobnih mišljenja i ponašanja, ona je ta koja treba biti odjebana, a ne da se zbog nje raspade cijeli kolektiv. Nije lako odjebati nekog koga smo smatrali frendom, ali neke su vrijednosti, i svačija sigurnost, puno važniji od toga ko je kome frend.

Nemojmo predlagati zvanje policije kao rješenje za neku nasilnu situaciju, osim ako osoba koja je doživjela nasilje to želi. Nemojmo činjenicu da neka osoba koja je doživjela nasilje nije zvala policiju koristiti kao argument da se nasilje nije dogodilo. Nasilje u našim ekipama i kolektivima je naša odgovornost, a ne odgovornost države i pandura. Oni to sigurno ne mogu riješiti bolje od nas samih.

Osim toga što ne trebamo podržavati transfobiju u našim grupama, ne trebamo ni podržavati ideologiju industrijskog zatvorskog kompleksa. Ako smo u situaciji da riskiramo hapšenje kao grupa, ako ste bijeli, cis ili rodno normativni, stanite ispred i pokušajte spriječiti hapšenje vaših trans, kvir i rasijaliziranih drugara, jer će one vjerojatno doživjeti više nasilja od strane pandura. Solidarizirajmo se sa svima kojima prijeti hapšenje i zatvor, pogotovo trans ženama i femininim osobama koje mogu završiti u “muškim” zatvorima, i trans muškarcima i maskulinim osobama koje mogu biti zatvorene u “ženskim” zatvorima. Nemojmo podržavati zakone i kazne za bilo koga. Nemojmo koristiti riječ “kriminalac”. Umjesto toga možemo na primjer reći kriminalizirana osoba ili nešto drugo. Pomozimo jedni drugima da nađemo nove načine na koje govorimo o svijetu, bez da reproduciramo logiku države.

...ANTIPOLITIČKA ZAJEDNICA!

U kapitalističkim društvima, svakodnevna reprodukcija ljudi uglavnom je delegirana na obitelj i na državu. Međutim, te institucije ne postoje samo da bi nas reproducirale (hranile, prale, čuvale, educirale..) nego i da bi nas disciplinirale. Rodne norme koje naučimo prvo u obitelji, dalje se učvršćuju u školama, radnim mjestima itd.

Zato su naše zajednice važne za sve nas. Jer su one prostoru u kojima možemo biti sigurne i koje reproduciraju naš život, a bez da nam nameću norme i discipliniraju nas. Kako nas one reproduciraju? Kao prvo, pružaju nam siguran prostor u kojeg se možemo skloniti od nasilja. Bilo da se radi o konkretnom fizičkom prostoru, bilo da se radi o grupi ljudi koji su tu za nas, zajednice su mjesto di možemo biti tko jesmo. Sigurni prostori i ljudi nam doslovno mogu pružiti novi dom ako izgubimo krov nad glavom i osigurati nam da imamo bazične stvari poput hrane i odjeće. Najvažnije od svega, to su mjesta u kojima se politiziramo i gradimo svoj pokret zajedno. Niti jedan pokret ne postoji bez zajednice ljudi koji se međusobno podržavaju i dijele resurse. Iako nas ritam rada i otuđenih odnosa neprestano razdvaja, u antipolitičkim zajednicama nalazimo jedni druge i osnažujemo se za otpor. Svima nama trebaju drugi ljudi da bismo mogli stati na noge i boriti se.

To pogotovo važi za one od nas koje život u kapitalizmu i rod više ograničavaju. Kvir i trans osobe imaju veću šansu da će ih obitelj odbaciti i da će biti izbačene iz kuće. Također, teže nalaze posao, a lakše dobivaju otkaz. Izloženost maltretiranju je nešto što nas može dodatno nabrijati za otpor, ali nas može i dotući. Kvir ljudi su se oduvijek organizirali u alternativne zajednice u kojima su reproducirali sami sebe. I to je nešto što svi mogu uzeti kao lekciju, jer antipolitičke zajednice nisu bitne samo za nas, nego za sve koji ne žele prihvatiti život ovakav kakav jest.

To što je negdje teško skvotati ili što nemamo stotine prijatelja koji se s nama slažu, ne znači da ne možemo imati antipolitičku zajednicu. One nisu nužno prostor ili velika količina ljudi. One postoje kad s drugima dijelimo vrijednosti i kad si uzajamno pomažemo, kad se stalno samoeduciramo i nalazio nove načine da rješavamo svoje probleme i živimo drugačije – unutar i izvan rodnog geta.

Kako možemo graditi zajednicu koja je sigurnija za trans i kvir ekipu?

Početak svega je poštivanje nečijeg samoodređenja. To znači da koristimo ime i rodne zamjenice koja osoba koristi za sebe i ne koristimo uvredljive riječi. Ljudi za to često komentiraju da to znači nametanje neke političke korektnosti, jezičnog fašizma, identitetskih politika itd. Ti su ljudi naravno govnari. Poštivanje neke osobe nema veze ni sa kakvim politikama ni identitetom. Poštivanje samoodređenja je kolektivna praksa kojom se mi svi kao zajednica trudimo napraviti što je više moguće prostora da se ljudi mogu slobodno rodno izražavati kako god hoće te da se ta izražavanja i identifikacije mogu mijenjati kroz vrijeme.

Još jedna bitna stvar je preispitivanje raznih hijerarhija koje se javljaju u međusobnim dinamikama. Reproduciraju li odnosi u našoj zajednici/kolektivu rodne, seksualne, rasne, klasne, ejblističke i druge hijerarhije? Postoje li još neke hijerarhije? Tipa, tko je duže na pank sceni, tko je u bendu, tko je osnovao prostor? Što se tiče panka, pank nisu samo bendovi. Često se podrazumijeva da samo ekipa iz bendova ima legitimitet reći nešto o sceni i njezinu političnosti. To zapravo uspostavlja hijerarhiju između bendova i "publike" koja ne bi trebala postojati. Ljudi koji dolaze na gigove i podržavaju ih, isto žive svoj DIY pank život, doprinose punk zajednici i imaju šta za reći. Davanje prostora i glasova samo bendovima, često znači davanje glasova najviše cis muškarcima. Osim toga, nasilne šutke i skidanje majci na svirkama mogu učvršćivati cis-muške-ejblističke ideje oko toga tko ima pravo bezbrižno se zabavljati kako hoće, a tko (trans osobe, male osobe, osobe s grudima, osobe s ožiljcima, osobe s otežanim kretanjem...) može očekivati udarce, buljenje, dovikivanje i ismijavanje.

Osim toga, bilo bi dobro da prostori i kolektivi stavljaju jasno do znanja da su kvir i trans friendly i da se trude da prostor i grupa budu sigurniji za trans i kvir ekipu. Mogu npr. zaliјepiti na zid trans zastavu i good night macho pride poster te razmišljati što bi se još konkretno moglo napraviti u tom prostoru. Trudimo se prakticirati sve ove stvari koje smo gore spomenule: preispitati sebe i svoje ponašanje, koristiti rodno neutralan jezik, prakticirati nestereotipnu podjelu posla; ako naš prostor ima zahode, da oni ne budu rodno segregirani i da ne koriste stereotipne označke tipa onu užasnu djecu koja pišaju i razne druge "smiješne" označke; vodimo računa o situacijama koje su potencijalno opasne za naše trans drugarice i nudimo im podršku, itd.

Važno je imati jasnu politiku prema nasilnim osobama. Svi ljudi u kolektivu trebale bi biti informirane o tome da je netko nepoželjna osoba u prostoru i što se radi ako se ona pojavi.

Rodni geto je svuda oko nas. Njegove su granice možda nevidljive, ali ako ih prekršimo, bit ćemo brzo kažnjene. Mi ne možemo danas posvuda dokinuti rod, ali možemo, počinjući od sebe, osještavati na koje nas načine on otuduje od naših drugarica i slabih našu borbu.

Antipolitička (pank) zajednica znači da mi svoje probleme, ili probleme u našim kolektivima, ne delegiramo na druge: na državu, institucije, ngo-e, partije itd. To znači i da se naše grupe i zajednice, osim što odbacuju državu, kapitalizma i patrijarhat, temelje na solidarnosti i uzajamnoj pomoći. To znači da svoje probleme uzimamo u svoje ruke i da smo tu jedne za druge, usprkos svemu!

GOOD NIGHT MACHO PRIDE